

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY-NC-ND

УДК 355.01(470:477)“20”:930(438):378.4(438)
DOI 10.69550/3041-1467.9.357842

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (vilnickiy@gmail.com)

ORCID: 0000-0002-4969-052X

Researcher ID: H-4431-2017

Scopus ID: 57203399830

Vasyl ILNYTSKYI

PhD hab. (History), Full Professor, Head of the Department of History of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 Ivan Franko Street, Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (vilnickiy@gmail.com)

Бібліографічний опис статті: Ільницький, В. (2026). Рецепція злочинів російських окупантів в Україні у працях аналітиків Центру східних студій імені Марека Карпа (2014 – 2024). *Axis Europae, Special Issue 2*, 88–109. doi: 10.69550/3041-1467.9.357842

Bibliographic Description of the Article: Ilnytskyi, V. (2026). Retseptsiiia zlochyniv rosiiskykh okupantiv v Ukraini u pratsiakh analitykiv Tsentru skhidnykh studii imeni Mareka Karpa (2014 – 2024) [Reception of crimes of Russian occupants in Ukraine in the works of analysts of the Marek Karp Center for Oriental Studies (2014 – 2024)]. *Axis Europae, Special Issue 2*, 88–109. doi: 10.69550/3041-1467.9.357842 [in Ukrainian].

РЕЦЕПЦІЯ ЗЛОЧИНІВ РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ В УКРАЇНІ У ПРАЦЯХ АНАЛІТИКІВ ЦЕНТРУ СХІДНИХ СТУДІЙ ІМЕНІ МАРЕКА КАРПА (2014 – 2024)

Анотація. Мета статті – вивчення особливостей відображення різноманітних аспектів злочинів Російської Федерації (2014 – 2025 рр.) щодо України в аналітичних працях експертів Центру східних студій імені Марека Карпа. **Методологія дослідження** включає принципи історизму, науковості, авторської об'єктивності, а також загальнонаукові (аналіз, синтез, типологізація) та спеціально-історичні (історико-генетичний, історико-системний, історико-типологічний) методи. **Наукова новизна:** уперше розглядаються особливості відображення різноманітних аспектів злочинів Російської Федерації (2014 – 2025 рр.) щодо України в аналітичних працях експертів Центру східних студій імені Марека Карпа. **Висновки.** Публікації ЦСС переконливо демонструють системний характер злочинів, вчинених російськими окупантами в Україні у 2014 – 2025 рр. Ці злочини не є випадковими або побічними

наслідками війни, а становлять складову частину державної політики, спрямованої на підірив української державності, деморалізацію населення та зміну соціально-демографічної структури окупованих територій.

Аналітика ЦСС поєднує емпіричний аналіз подій із правовою та політичною інтерпретацією, інтегруючи окремі факти у ширший контекст міжнародної відповідальності та трансформації міжнародного порядку. ЦСС приділяє значну увагу ідеологічному підтриманню злочинів, демонструючи, що дегуманізація, історичний ревізіонізм і заперечення української державності є не просто риторичними прийомами, а ключовими елементами агресивної політики, які легітимують насильство та створюють умови для масових порушень прав людини.

Водночас аналітика ЦСС відіграє важливу роль у формуванні міжнародної політики відповідальності, сприяючи консолідації позицій Європейського Союзу, Ради Європи, НАТО та інших міжнародних інституцій щодо необхідності притягнення Росії до відповідальності за злочини в Україні. У цьому сенсі ЦСС робить внесок не лише у науковий дискурс, але й у практичну площину міжнародної безпеки та правопорядку.

Отже, публікації ЦСС становлять важливий комплекс інформації, який поєднує аналітичну глибину з практичною релевантністю та робить суттєвий внесок у розуміння природи сучасної війни, механізмів міжнародної відповідальності та перспектив відновлення міжнародного правопорядку. Їхнє подальше вивчення та використання у наукових і політичних процесах є важливою передумовою формування справедливого та стійкого миру в Європі.

Ключові слова: російсько-українська війна, воєнні злочини, злочини проти людяності, міжнародне гуманітарне право, Центр східних студій імені Марека Карпа.

RECEPTION OF CRIMES OF RUSSIAN OCCUPANTS IN UKRAINE IN THE WORKS OF ANALYSTS OF THE MAREK KARP CENTER FOR ORIENTAL STUDIES (2014 – 2024)

Abstract. The purpose of the article is to study the features of the reflection of various aspects of the crimes of the Russian Federation (2014 – 2025) against Ukraine in the analytical works of experts of the Marek Karp Center for Oriental Studies. The research methodology includes the principles of historicism, scientificity, authorial objectivity, as well as general scientific (analysis, synthesis, typology) and special-historical (historical-genetic, historian-systemic, historical-typological) methods. Scientific novelty: for the first time, the features of the reflection of various aspects of the crimes of the Russian Federation (2014 – 2025) against Ukraine in the analytical works of experts from the Marek Karp Center for Oriental Studies are considered. Conclusions. The publications of the COS convincingly demonstrate the systemic nature of the crimes committed by the Russian occupiers in Ukraine in 2014 – 2025. These crimes are not accidental or side effects of the war, but are an integral part of state policy aimed at undermining Ukrainian statehood, demoralizing the population and changing the socio-demographic structure of the occupied territories.

The COS's analytics combines empirical analysis of events with legal and political interpretation, integrating individual facts into the broader context of international responsibility and the transformation of the international order. The COS pays significant attention to the ideological basis of the crimes, demonstrating that dehumanization, historical revisionism, and denial of Ukrainian statehood are not just rhetorical devices, but

key elements of an aggressive policy that legitimizes violence and creates conditions for mass human rights violations.

At the same time, the COS's analytics play an important role in shaping the international policy of accountability, contributing to the consolidation of the positions of the European Union, the Council of Europe, NATO, and other international institutions on the need to hold Russia accountable for crimes in Ukraine. In this sense, the COS contributes not only to the scientific discourse, but also to the practical plane of international security and law and order.

Thus, the COS's publications constitute an important set of information that combines analytical depth with practical relevance and makes a significant contribution to understanding the nature of modern warfare, the mechanisms of international accountability, and the prospects for restoring international law and order. Their further study and use in scientific and political processes is an important prerequisite for the formation of a just and sustainable peace in Europe.

Keywords: *Russian-Ukrainian war, war crimes, crimes against humanity, international humanitarian law, Marek Karp Center for Oriental Studies.*

Постановка проблеми. Російська агресія проти України, яка розпочалася у 2014 р. з окупації Криму та частини Донбасу, а у 2022 р. набула широкомасштабного характеру, стала найбільшим викликом, після Другої світової війни, міжнародному правопорядку. При цьому російська агресія супроводжується не тільки порушенням суверенітету та територіальної цілісності України, але й цілеспрямованими та системними злочинами росіян проти цивільного населення, військовослужбовців ЗСУ, ігноруванням норм міжнародного гуманітарного права та й загалом усього міжнародного порядку. Саме тому документування, комплексний аналіз та правова кваліфікація цих злочинів є особливо важливими завданням не тільки для українських, але й для міжнародних інституцій.

Наголосимо, що одним із провідних та найбільш авторитетних європейських аналітичних центрів, який здійснює глибокий аналіз основних подій у Східній Європі, саме є Центр східних досліджень імені Марека Карпа (Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpa). Крізь дослідницьку оптику працівників цього Центру проходять і питання російсько-української війни.

Аналіз останніх досліджень. Тематика російсько-української війни (2014 – 2024 рр.) загалом та її повномасштабного етапу, зокрема, знайшла широке висвітлення як у наукових, так і науково-популярних текстах. Дослідники аналізували різноманітні аспекти цієї понад десятирічної війни. Передовсім відзначимо ґрунтовні праці Лариси Якубової (Якубова, 2023) та Сергія Плохія (Плохій, 2023). Витоки російсько-українського конфлікту і цілеспрямовану антиукраїнську політику Москви розкрили Олексій Покотило та Олександр Нашивочников (Pokotylo, Nashyvochnikov, 2021). Основні передумови, засоби і методи ведення Російською Федерацією гібридної війни проти України обсервували Олена Білінчак, Анатолій Гуз (Bilichak, Huz, 2024). Продовжуючи вивчення теми інформаційної війни, Василь Ільницький, Володимир Старка та Микола Галів простудіювали основні пропагандистські заходи, використані Росією під час підготовки до збройної агресії проти України (Ільницький, Старка, Галів, 2022). Формування інститутів громадянського суспільства крізь призму викликів, які постали в умовах російсько-української війни (2014 – 2022 рр.) вивчали Наталія Кравець, Віталій Барвіненко (Kravets, Barvinenko, 2024).

Відображення різноманітних аспектів російсько-української війни на сторінках наукових видань «Східноєвропейський історичний вісник» та «Військово-науковий вісник» розглядали Антоніна Бойчук, Наталія Ільницька та Назарій Задорожний (Бойчук, Ільницька, 2023; Задорожний, Бойчук, 2023). Питання російсько-української війни широко висвітлювалися на шпальтах газети «The New York Times». Саме Юрій Офіцинський провів аналітичний огляд видання та виокремив основні тематичні напрями (Офіцинський, 2018). Проблематику російсько-української війни у сучасних дисертаційних напрацюваннях проаналізували Юрій Офіцинський та Лілія Гриник (Офіцинський, Гриник, 2023). Водночас Борис Дрогомирецький зробив спробу комплексно простудіювати історіографічні дослідження сучасної російсько-української війни (Дрогомирецький, 2022).

Сама ж польська рецепція російсько-української війни неодноразово також ставала об'єктом історіографічного вивчення (Masnenko, Telvak, Yanyshyn, Telvak, 2021). Аналіз відображення початку повномасштабного етапу російсько-українського воєнного конфлікту польськими журналістами розглянула Оксана Медвідь (Медвідь, 2022). Розкриття особливостей повномасштабного етапу путінської агресії у працях закордонних дослідників вивчали Василь Ільницький, Віталій Тельвак, Юлія Талалай (Telvak, Ilnytskyi, 2023; Ilnytskyi, Telvak, 2024; Ільницький, Тельвак, Талалай, 2024), Микола Галів, Михаїл Гранд, Роман Бойчин (Галів, Гранд, Бойчин, 2024). Відображення проблематики геноцидних практик Російської Федерації щодо українців в українських періодичних виданнях вивчали Микола Галів, Василь Ільницький, Ореста Карпенко (Галів, Ільницький, Карпенко, 2024). Важливі аспекти формування основних засад політики пам'яті в Україні щодо війни порушували Василь Ільницький та Роман Царик (Ільницький, 2025; Ільницький, Царик, 2024a; Ільницький, Царик, 2024b; Ільницький, Царик, 2025). Аналіз питання визначення характеру та періодизації сучасної російсько-української війни на основі напрацювань сучасних вчених провели Микола Галів, Василь Ільницький та Олесь Куцька (Ільницький, Куцька, 2023; Галів, Ільницький, 2023).

Аналіз юридичної та моральної відповідальності за злочини, скоєні Росією в Україні, з погляду міжнародного права та історичної відповідальності за здійснені злочини провів Єжи Кранц (Jerzy Kranz) (Kranz, 2022). Механізм документування та міжнародного переслідування злочинів, пов'язаних із російською агресією проти України присвячена стаття Ілона Тора (Ilona Tora) (Тора, 2024). Проблему документування, розслідування та переслідування злочинів росіян в Україні порушує Поліна Хмилевська (Polina Khmilevska) (Khmilevska, 2023). Характеристику окремих аспектів нових глобальних силових відносин, які виникли в результаті збройної агресії Росії проти України 24 лютого 2022 р., зробив Кшиштоф Ясецький (Krzysztof Jasiecki) (Jasiecki, 2025). Катажина Чешейко-Сохацька (Katarzyna Czeszejko-Sochacka) проаналізувала положення Римського статуту МКС щодо можливості притягнення до відповідальності винних (як рядових військових так і президента Російської Федерації) у міжнародних злочинах, скоєних у цій війні (Czeszejko-Sochacka, 2023). Важливе значення має і книга-репортаж Збігнева Парафіяновича (Zbigniew Parafianowicz), що описує початок повномасштабної війни в Україні, реалії агресії і наслідки для цивільних (Parafianowicz, 2022).

Мета статті – вивчення особливостей відображення різноманітних аспектів злочинів Російської Федерації (2014 – 2025 рр.) щодо України в аналітичних працях експертів Центру східних студій імені Марека Карпа.

Виклад основного матеріалу. У доробку аналітиків ЦСС не має публікацій, які безпосередньо документують злочини Російської Федерації в Україні. Однак у них вміщені дані про окремі порушення норм міжнародного гуманітарного права та важливі аналітичні коментарі про юридичні механізми притягнення до відповідальності агресора через проведення міжнародного трибуналу. Зокрема, виділимо кілька основних напрямів вивчення питання – *практики репресій, депортацій, викрадень, тортур і переслідувань, злочинів, які своїм наслідком мають значні економічні втрати України, порушення норм міжнародного гуманітарного права та юридичні аспекти притягнення Російської Федерації до відповідальності.*

У цілій низці публікацій порушується тема *збройних акцій, репресій, депортацій, викрадень, тортур, переслідувань тощо.* Так, старший науковий співробітник департаменту безпеки та оборони ЦСС *Анджей Вільк (Andrzej Wilk)*, пише про інцидент в районі Керченської протоки 24 – 25 листопада 2018 р. У першій частині подано послідовний опис руху українських кораблів та дій російських сил, зокрема підрозділів ФСБ і Чорноморського флоту. Автор детально фіксує склад сторін, типи кораблів, застосування авіації (Су-25, Ка-52), факти блокування протоки та силового захоплення українських суден. Автор аргументує, що дії Росії були спрямовані не лише на припинення проходу кораблів, але й на демонстрацію контролю над Азовським морем і мілітаризацію Криму. Згадується розгортання систем С-400, комплексів «Бал» і формування 22-го армійського корпусу, що, на думку автора, вбудовує подію в контекст довготривалої військової трансформації півострова (Wilk, 2018, November 28).

Старший спеціаліст ЦСС *Маріуш Маршевський (Mariusz Marszewski)*, один із найвідоміших у Польщі фахівців з питань України *Тадеуш Анджей Ольшанський (Tadeusz Andrzej Olszański)* розкривають становище кримськотатарської спільноти після анексії Криму Російською Федерацією у 2014 р. Його проблематика зосереджена на трансформації соціального, політичного та релігійного життя кримських татар в умовах окупаційного режиму, а також на зміні статусу їхніх представницьких інституцій. У тексті простежується теза про подвійний характер російської політики: поєднання символічних поступок (визнання кримськотатарської мови державною, будівництво мечетей, часткове відновлення топоніміки) із селективними, але системними репресіями. Репресивна практика – обшуки, арешти, кримінальні переслідування за звинуваченнями в участі в Хізб ут-Тахрір – подається як інструмент колективного залякування. Автор також аналізує релігійний фактор, показуючи трансформацію духовних інституцій через створення підконтрольних структур, зокрема ДУМКіС (Marszewski, Olszański, 2021, April 20).

Зі свого боку, *Пйотр Жоховський (Piotr Żochowski)* пише про масові протести населення проти окупації, незважаючи на пов'язані з цим ризики, а випадки колабораціонізму вважає спорадичними, що перешкоджає повному та безперервному контролю над захопленою територією. Автор зазначає, що російські окупанти мстять мирному населенню – використовують терор та операції з пацифікації, скоюючи при цьому воєнні злочини, та доводять окуповані міста до стану гуманітарної катастрофи. Важливий висновок полягає у такому: результати операції досі свідчать про те, що її метою на півночі було знищення цивільного населення, тоді як на півдні – примушування українців до співпраці.

На тимчасово окупованих територіях війська агресора, підрозділи Національної гвардії та Федеральної служби безпеки (ФСБ), які їх підтримували, не діяли за єдиною схемою. Жорстока пацифікація окупованих міст тривала, поглиблюючи гуманітарну

кризу, змушуючи населення тікати до Білорусі чи Росії. Повідомлялося про численні випадки побиття, зґвалтування та крадіжки приватного майна. П. Жоховський пише про викриття масштабів воєнних злочинів у Бучі, де було виявлено понад 400 тіл цивільних осіб (станом на 10 квітня по всій Київській області було знайдено 1222 таких тіла), переважна більшість з яких загинули від пострілів із стрілецької зброї, викрило жорстокість солдатів агресора. Деякі із жертв мали зв'язані руки. Автор констатує, що військові злочини в Бучі й інших містах Київської та Чернігівської областей засвідчують, що російські війська застосовували сплановану стратегію, спрямовану на те, щоб будь-якою ціною шляхом жорстоких дій зламати народний опір.

На півдні країни, особливо в Херсонській області, Росія використовує іншу тактику, хоча й не відмовилася від виселення людей з окремих населених пунктів. Пропозиції щодо отримання російських паспортів в обмін на фінансову підтримку та скасування попередньо отриманих позик. Операція із примусового введення рубля як валюти на окупованих територіях Херсонської та Запорізької областей також не дає очікуваних результатів – місцеві торговці його не приймають, а мешканці намагаються обміняти на гривні.

Одним із перших кроків росіян на окупованих територіях є відрізання цих районів від інформаційного простору Києва. Українське телебачення блокується, а доступ до Інтернету порушується (або глядачів підключають до оптоволокна з Криму, що не гарантує доступу до глобальної мережі). У результаті бойових дій телевізійні передавачі знищуються та замінюються військовими аналоговими станціями, що транслюють російський сигнал.

Задля примусу цивільного населення до підтримки власних дій, посилювалися інформаційно-психологічні операції.

Ще однією практикою в окупантів відзначалася депортація цивільного населення на російську територію. Ця тактика передбачає розміщення евакуйованих у фільтраційних таборах у Ростовській області, де на них чинять психологічний тиск, щоб змусити до прийняття «нового порядку». Наголошується на прикладі Маріуполя, що жорстокість росіян має на меті показати іншим містам наслідки опору, а також слугує формою помсти мешканцям, які успішно чинили опір силам агресора у 2014 році (Żochowski, 2022, April 15).

Головні спеціалісти ЦСС *Пйотр Жоховський (Piotr Żochowski)* та *Кшиштоф Нечинор (Krzysztof Nieczypor)* у своєму тексті пишуть про низку практик, які мають ознаки порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини, хоча й автори не використовують пряму юридичну кваліфікацію «воєнний злочин» чи «злочин проти людяності». Однак підкреслюється насильницьке утвердження контролю над окупованими територіями: створення тимчасових адміністрацій із колаборантів, витіснення або арешт представників проукраїнської влади, жорсткі «фільтраційні» та репресивні операції, обшуки й затримання активістів та ветеранів. Окрім того, детально описуються масові депортації цивільного населення під виглядом «гуманітарних акцій», зокрема, перевезення до Росії понад 1,2 млн осіб, з-поміж них, і понад 200 тис. дітей. Депортації здійснюються через фільтраційні табори, під психологічним тиском і примусом до прийняття «нового порядку», що має явні риси примусових переміщень із політичною та етнокультурною мотивацією. Особливу жорстокість підкреслено щодо неповнолітніх, сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, що відповідає критеріям порушення норм Конвенції ООН про права дитини та міжнародного гуманітарного права.

Звертається увага на системну «деукраїнізацію» та русифікацію: примусова паспортизація, запровадження російської освітньої програми, вилучення української мови й культурних символів, перепідпорядкування економіки, заміна гривні рублем, контроль медіапростору та пропагандистські кампанії. Ці дії мають цілеспрямований характер, мають на меті знищення української ідентичності, що, за науковими категоріями, може розглядатися як культурна агресія, а в міжнародно-правовому полі – як ознака спроби насильницької асиміляції населення окупованих територій.

Текст демонструє, що злочини Росії мають комплексний, координований і політично мотивований характер, включають насильство над цивільним населенням, депортації, примусову асиміляцію та економічну експлуатацію, що відповідає визначенню системних порушень міжнародного гуманітарного права (Żochowski, Nieczypor, 2022, June 28).

Старший науковий співробітник департаменту безпеки та оборони ЦСС *Анджей Вільк* (*Andrzej Wilk*) пише, що російські сили «систематично та навмисно завдають ударів по цивільних об'єктах», навіть якщо вони не використовуються українськими військовими. Це подається як свідомий вибір тактики, а не як випадкові наслідки бойових дій. Автор підкреслює поступове знищення міст артилерією та авіацією, що пов'язується з позиційною фазою війни. Йдеться про масштабні руйнування житлових кварталів та критичної інфраструктури як наслідок обраної стратегії ведення бойових дій. Згадується 10 – 15-кратна перевага Росії у важкому озброєнні, що фактично створює умови для масованих артилерійських обстрілів. Наголос робиться на тому, що така перевага призводить до значних руйнувань і втрат. Пишеться й про навмисні удари по цивільній інфраструктурі та масштабні руйнування (Wilk, 2022, August 24).

Інші автори *Марія Доманська* (*Maria Domańska*), *Івона Вісневська* (*Iwona Wiśniewska*), *Пйотр Жоховський* (*Piotr Żochowski*) здійснюють політико-правовий та соціально-економічний аналіз режиму окупації анексованих Росією українських територій. Його концептуальна теза полягає у тому, що політика Кремля щодо Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей має не інтеграційний, а колоніально-експлуатаційний характер. Автори послідовно доводять, що реальний зміст окупаційної моделі – це насильство, примус, економічний грабунок і демонтаж української ідентичності, а не «возз'єднання», як це декларує російська пропаганда. У частині, що стосується злочинів Росії, текст містить системний опис практик, які можуть бути кваліфіковані як порушення міжнародного гуманітарного права і прав людини. Передусім ідеться про встановлення режиму силового управління. На окупованих територіях фактично діє воєнний стан, а ключову роль відіграють армія, ФСБ, МВС і Росгвардія. Управління здійснюється через військово-цивільні адміністрації, які спираються на репресивний апарат. Автор прямо вказує на масові репресії, планування «чисток» і арешти тисячі осіб, підозрюваних у нелояльності. Висловлення української ідентичності трактується як «антидержавний злочин».

Окремий блок становить опис примусової паспортизації. Для населення створюються умови, за яких відмова від отримання російського громадянства унеможлиблює доступ до медицини, соціальних виплат і базових адміністративних послуг. Важливою складовою злочинної політики автори вважають системне стирання української ідентичності: знищення бібліотечних фондів, заборону української мови в освіті, нав'язування російських програм і пропаганди «русского мира». Ідеться про цілеспрямовану культурну асиміляцію та індоктринацію дітей, що може розглядатися як елемент політики культурного знищення.

У підсумку автор формує цілісну картину окупаційного режиму як системи, що поєднує репресії, демографічний тиск, культурну асиміляцію та економічне мародерство. Злочини російської сторони описані не як поодинокі ексцеси, а як елемент цілеспрямованої державної стратегії. Анексовані території Кремль трактує не простором інтеграції, а інструментом геополітичного шантажу та джерелом ресурсів, що зумовлює тривале порушення прав цивільного населення та норм (Domańska, Wiśniewska, Żochowski, 2023, October 11).

Головний спеціаліст ЦСС *Вітольд Родкевич (Witold Rodkiewicz)* і керівник відділу України, Білорусі та Молдови *Тадеуш Іванський (Tadeusz Iwański)* характеризують війну як агресивну й експансіоністську. У тексті зазначається про використання насильства не лише як військового, але і як психологічного інструменту тиску на Україну. Російська стратегія подається як розрахована на тривале виснаження України через людські втрати, економічний тиск і зменшення міжнародної підтримки. Такий підхід імпліцитно пов'язаний із масштабними руйнуваннями та втратами, хоча конкретні приклади не деталізуються. Сам факт анексії розглядається складовою стратегічної мети Росії, що порушує принцип територіальної цілісності держав (Rodkiewicz, Iwański, 2023, November 16).

У контексті інформаційної війни *Анджей Вільк (Andrzej Wilk)* та *Марія Доманська (Maria Domańska)* провели огляд початку повномасштабної війни, у якому згадують російську риторику про «геноцид» як формальний привід до агресії. Опублікований текст має характер оперативного-аналітичного звіту, що поєднує опис початкової фази інтервенції РФ в Україну з інтерпретацією стратегічних намірів Кремля. Його аналіз охоплює політико-правовий та воєнно-стратегічний виміри. Стратегічна інтерпретація подій виходить за межі суто військових завдань. Автор пов'язує їх із прагненням встановити контроль над Україною та переглянути безпековий порядок, сформований після розпаду СРСР. Як бачимо, вторгнення постає інструментом ревізійської політики РФ (Wilk, Domańska, 2022, February, 24).

У спільній праці *Мілош Бартошевич (Miłosz Bartosiewicz)*, *Катажина Хаврило (Katarzyna Chawryło)*, *Марія Доманська (Maria Domańska)*, *Марек Менкішак (Marek Menkiszak)*, *Вітольд Родкевич (Witold Rodkiewicz)*, *Філіп Руднік (Filip Rudnik)*, *Анджей Вільк (Andrzej Wilk)*, *Івона Вісневська (Iwona Wiśniewska)*, *Пйотр Жоховський (Piotr Żochowski)* також пишуть про факти, що підтверджують системний характер російської агресії, який у поєднанні з внутрішньою концентрацією влади та репресивними механізмами створює потенційно злочинні умови, дестабілізує регіональну безпеку (Bartosiewicz, Chawryło, Domańska, Menkiszak, Rodkiewicz, Rudnik, Wilk, Wiśniewska, Żochowski, 2024).

Ще одна авторка *Катажина Хаврило (Katarzyna Chawryło)*, підготувала аналітичний огляд російської інформаційної війни в контексті повномасштабного вторгнення в Україну, розкрила її теоретичні засади, організаційно-інституційний механізм, фінансування, ключові наративи та можливі напрями протидії з боку Заходу. Головна теза публікації – інформаційний вимір становить невід'ємний і системний компонент сучасної російської агресії, а дезінформація виступає інструментом гібридної війни, спрямованим як на внутрішню мобілізацію населення, так і на підірив міжнародної підтримки України. Авторка проводить чітку паралель сучасної російської моделі інформаційної війни із радянською традицією, однак наголошує на модернізації відповідно до цифрових особливостей XXI ст. Інформаційні операції розглядаються в російському доктринальному дискурсі як наступальний інструмент

здобуття стратегічної переваги, що поєднує політичні, дипломатичні, економічні та військові засоби впливу (Chawryło, 2025, June, 30).

У більшості текстів аналітиків ЦСС ім. М. Карпа розкриваються злочини, які своїм наслідком мають значні економічні втрати України. Так, молодший науковий співробітник Центру східних досліджень (OSW) *Томаш Пехаль (Tomasz Piechal)* провів аналітичне дослідження трансформацій політичного, безпекового та соціально-економічного простору Донбасу після 2014 р. У ньому Росія постає не лише як ініціатор конфлікту, але і як системоутворювальний гарант існування квазідержав. Автор доходить висновку про неможливість автономного функціонування ДНР і ЛНР без російської підтримки. Статистичні дані щодо масового переміщення населення, руйнування промисловості та деградації соціальної інфраструктури підсилюють тезу про економічний колапс регіону. Автор демонструє, що економіка окупованих територій трансформувалася у напівкримінальну модель з елементами «рейдерства», тіньового видобутку та фіскального контролю через квазідержавні інституції (Piechal, 2015, June 17).

Економічну ситуацію в Україні у 2014 – 2016 рр. аналізує провідний польський експерт з питань України, керівник відділу України, Білорусі та Молдови у Центрі східних студій *Тадеуш Іванський (Tadeusz Iwański)*. Фактично він проводить макроекономічний аналіз стану України у 2016 р. з акцентом на причини стабілізації після глибокої кризи 2014–2015 рр. та оцінкою перспектив на 2017 р. (Iwański, 2017, April 5).

Інший дослідник *Криштоф Нечупор (Krzysztof Nieczypor)* у тексті пише про ознаки протиправного привласнення власності, незаконного захоплення промисловості та проведення комерційних операцій, які здійснювали підприємства, контрольовані Кремлем. Пише, що запровадження «зовнішньої адміністрації» на українських підприємствах, їхня передача під контроль пов'язаних із Кремлем структур і здійснення експорту без погодження з Києвом можна розглядати як незаконну експропріацію майна та порушення норм міжнародного гуманітарного права щодо окупованих територій. Системне глушіння українських каналів, монополізація медіапростору та пропагандистська діяльність спрямовані на формування лояльності до окупаційної адміністрації. У поєднанні з паспортизацією населення це може інтерпретуватися як політика примусової зміни ідентичності та спроба легітимізації контролю над територією. Також публікація вказує на обмеження доступу міжнародних гуманітарних організацій, що потенційно порушує права цивільного населення (Nieczypor, 2019, November 27).

Старший науковий співробітник OSW *Пйотр Жоховський (Piotr Żochowski)* і аналітик OSW, головний спеціаліст відділу Білорусії, України та Молдови *Криштоф Нечупор (Krzysztof Nieczypor)* у своєму тексті також підкреслюють економічну експлуатацію та привласнення ресурсів: конфіскація зерна й інших товарів, використання територій як централізовано контрольованої продовольчої та промислової бази, що забезпечує вигоду агресору. Ці дії відображають структуровану економічну експлуатацію територій та населення, що на практиці супроводжується порушенням і прав власності, і гуманітарних норм (Żochowski, Nieczypor, 2022, June 28).

Керівник відділу України, Білорусі та Молдови в OSW *Тадеуш Іванський (Tadeusz Iwański)*, старший науковий співробітник цього відділу *Славомир Матушак (Sławomir Matuszak)*, працівник ЦСС *Конрад Поплавський (Konrad Popławski)*, старший науковий співробітник департаменту безпеки та оборони ЦСС *Анджеї Вільк (Andrzej*

Wilk) основну увагу також зосереджують на економічних наслідках російської агресії в Україні та реакції держав і міжнародних установ. Автори послідовно демонструють, що повномасштабне вторгнення російських військ призвело до масштабного колапсу економіки України, який став найбільшим за всю історію держави: падіння ВВП на майже 30 % у 2022 р., руйнування ключових промислових секторів, блокада портів і знищення частини виробничих потужностей. Це безпосередньо вказує на використання сили для порушення економічної і соціальної стабільності суверенної держави, що є кваліфікуючим елементом міжнародно-правових злочинів, зокрема агресії та воєнних злочинів проти цивільної інфраструктури. Текст деталізує системні руйнування енергетичної, металургійної та військової промисловості, що підкреслює стратегію Росії завдати максимальних економічних збитків країні і паралізувати її обороноздатність. Пошкодження металургійних заводів і блокада портів, що призвело до втрати значної частини зовнішньої торгівлі, також розглядаються як цілеспрямовані дії, спрямовані на економічне виснаження держави, що є складовою гібридної та економічної війни, яка супроводжується агресивними військовими операціями. Особливо важливим є факт значного зниження виробництва сільськогосподарської продукції у південних і східних регіонах країни, що є наслідком бойових дій і блокади портів. Автори вказують на повне руйнування української збройової промисловості, що позбавляє країну здатності до самозахисту.

У висновках дії Росії охарактеризуються як системна агресія з широкомасштабними економічними та гуманітарними наслідками. Вони включають руйнування критичної інфраструктури, блокаду торгівлі, масові переміщення населення та загрозу енергетичній та продовольчій безпеці країни. Хоча публікація не наводить конкретних епізодів воєнних злочинів, економічний колапс і цілеспрямовані атаки на цивільні об'єкти прямо свідчать про порушення Росією міжнародних норм і прав України, що відповідає визначенню злочинів агресії та пов'язаних із війною порушень (*Matuszak, Iwański, Popławski, Wilk, 2023, September 7*).

У вже згаданому тексті *Марія Доманська (Maria Domańska), Івона Вісневська (Iwona Wiśniewska), Піотр Жоховський (Piotr Żochowski)* розкривають також економічні питання. Зокрема, зазначають, що підконтрольні Кремлю структури здійснюють силове вилучення активів, примушують підприємців ререєструвати бізнес за російським законодавством під загрозою націоналізації. Автори концентрують увагу, що майно законних власників конфіскується без компенсації, обладнання демонтується і вивозиться до Росії. Така практика має ознаки незаконного привласнення майна на окупованій території, що також підпадає під кваліфікацію воєнних злочинів (*Domańska, Wiśniewska, Żochowski, 2023, October 11*).

Директор Центру східних студій (OSW) у Варшаві, експерт із питань української внутрішньої та зовнішньої політики, енергетичної безпеки та відносин у Східній Європі *Войцех Конончук (Wojciech Konończuk)* здійснив аналітичну політико-стратегічну рефлексію над першим роком повномасштабної агресії Росії проти України. Центральна теза полягає у тому, що війна має не локальний, а системний характер і спрямована на ревізію міжнародного порядку в Європі. У тексті однозначно кваліфікуються дії Росії як збройна агресія, яка проявилася у повномасштабному вторгненні 24 лютого 2022 р. Війна постає односторонньою спробою силового перегляду статус-кво та підпорядкування суверенної держави.

Окремий акцент зроблено на ідеологічному вимірі злочинної політики. Зазначається, що Кремль заперечує національну унікальність українців, а російська

пропаганда здійснює їх демонізацію та дегуманізацію, закликаючи до «денацизації». Така риторика в науковому дискурсі розглядається як небезпечний маркер, оскільки дегуманізація створює символічне підґрунтя для легітимації насильства проти цивільного населення. Отже, текст фіксує не лише воєнний, але й ідеологічний аспект агресії, що має потенційні ознаки злочинів проти людяності.

Автор прямо вказує на масштабні наслідки війни для України: десятки тисяч жертв серед цивільних, значні військові втрати, зруйновані міста, пошкоджену енергетичну та транспортну інфраструктуру, мільйони біженців. Хоча конкретні епізоди чи юридичні кваліфікації не подаються, сама констатація системних руйнувань і масових втрат свідчить про усвідомлення руйнівного характеру дій агресора. Проте через опис агресії, дегуманізаційної риторики, масових жертв, руйнувань та анексії територій автор формує цілісне уявлення про системний і руйнівний характер дій Росії (Koponczuk, 2023, February 28).

У вивченні питання про порушення норм міжнародного гуманітарного права та юридичні аспекти притягнення Російської Федерації до відповідальності найбільший доробок має аналітик ЦСС ім. М. Карпа *Марцін Єндрисяк (Marcin Jędrzyak)*, який детально розглядає міжнародно-правові механізми документування та переслідування злочинів, скоєних Російською Федерацією під час агресії проти України, а також питанням створення спеціального трибуналу для розслідування та засудження цих злочинів. При цьому автор акцентує увагу на тому, що традиційні інституції міжнародного кримінального права, зокрема Міжнародний кримінальний суд (МКС), не має ефективної юрисдикції у випадку злочину агресії, оскільки Римський статут передбачає, що його розгляд можливий лише після ратифікації обома сторонами – агресором і жертвою. Окрім того, МКС не може переслідувати вищих посадовців РФ за агресію проти України, а також не може здійснювати суди заочно. Саме тому автор наголошує, що з ініціативи Києва йде мова про створення міжнародного суду, аналогічного Міжнародному військовому трибуналу в Нюрнберзі, який би мав спеціалізовану юрисдикцію саме над злочинем агресії.

У тексті підкреслюється, що російські посадовці, включаючи президента, прем'єра та міністра закордонних справ, користуються функціональними й особистими імунітетами, що ускладнює притягнення їх до відповідальності. Хоча автор наголошує і на прецедентах в історії, які обмежували імунітети у випадках злочинів міжнародного характеру, що дає можливість збирати докази і готувати обвинувачення після втрати посадових імунітетів.

При цьому автор наголошує і на тому, що українська сторона розглядає злочини Росії в широкому хронологічному і юридичному контексті: дії РФ від 2014 р., а також інші форми державної агресії, які порушують міжнародне право. У цьому контексті створення спеціального трибуналу є інструментом документування та формального встановлення відповідальності, що посилює легітимність міжнародних претензій України, з-поміж іншого, щодо репарацій та компенсацій за шкоду.

На політичних і фінансових перешкодах – побоювання окремих країн, що трибунал створить прецедент для переслідування їхніх керівників, обмеження міжнародної легітимності через відсутність участі ООН та технічні проблеми – фінансування, підготовка персоналу, організація засідань – є значними бар'єрами, наголошує *Марцін Єндрисяк*. Водночас діяльність Спільної слідчої групи (ІІТ) та Міжнародного центру переслідування злочинів агресії в Україні (ІСРА) дозволяє

збирати докази, що значно спрощує майбутній процес трибуналу і зміцнює позицію Києва у міжнародній спільноті.

Автор трактує злочини Росії проти України як системний міжнародний злочин агресії від 2014 р., який включає військову інтервенцію, окупацію та інші порушення міжнародного права, а створення спеціального трибуналу вважає стратегічним кроком для їхнього документування, юридичного засудження, політичної делегітимізації російського керівництва, інструментом відновлення міжнародного порядку, правосуддя та потенційного стримування подальшої агресії (Jędrysiak, 2023, December 12).

В іншому тексті *Марцін Єндрисяк (Marcin Jędrysiak)* робить огляд рішення Європейського суду з прав людини (від 25 червня 2024 р.) про численні системні порушення прав людини в Криму (після російської окупації). У ньому згадані слідчі процеси та міжнародні механізми розслідування воєнних злочинів і злочинів проти людяності. У тексті фіксуються ключові порушення росіянами прав людини: нелюдське поводження, незаконне позбавлення свободи, дискримінація, порушення свободи совісті, примусове переміщення населення тощо. Отже, як можемо побачити, акцент зроблено не на питанні анексії як такої, а на відповідальності держави за порушення положень Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Важливим є використання категорії «систематична практика», що вказує на інституціоналізований характер порушень. Текст виконує не лише інформативну, але й аргументаційну функцію, спрямовану на делегітимацію позиції Москви. Окремо у тексті інтегрується рішення ЄСПЛ у систему інших міжнародних судових процесів. Згадується діяльність Міжнародного кримінального суду, який видав ордери на арешт Володимира Путіна та Марії Львової-Белової, а також подальші рішення щодо Сергія Шойгу і Валерія Герасимова (Jędrysiak, 2024, June, 26).

У наступній публікації *Марцін Єндрисяк (Marcin Jędrysiak)* продовжує вивчати питання створення міжнародного правового механізму для документування і переслідування злочинів агресії, скоєних Російською Федерацією проти України, звертаючи увагу на прогалини у міжнародному кримінальному праві пише про створення Спеціального трибуналу щодо розслідування злочину агресії проти України, та який має на меті притягнення до відповідальності осіб, винних у російській інтервенції. Автор підкреслює, що Трибунал створили у рамках Ради Європи, з міжнародним мандатом і можливістю судити заочно. Основна мета Трибуналу – документування та переслідування злочину агресії. Наголошується, що створення суду є безпрецедентним у міжнародній практиці позаяк уперше трибунал розгортає роботу під час самої агресії, що уможлиблює збір доказів у реальному часі конфлікту та започаткування процесів над конкретними особами, навіть за відсутності їхньої фізичної присутності.

У тексті підкреслюється стратегічне значення трибуналу для України оскільки створення інституції юридично закріплює факт скоєння Росією злочину агресії, надає підстави для вимог компенсації та репарацій, а також посилює наратив про кримінальний характер російського вторгнення. Водночас висвітлюються певні обмеження легітимності й ефективності трибуналу: відсутність участі ООН обмежує можливість притягнення до відповідальності чинних глав держав, а частина держав Глобального Півдня не підтримала ініціативу, що підкреслює політичну і правову складність реалізації рішень (Jędrysiak, 2025, May 12).

Ще один текст *Марціна Єндрисяка (Marcin Jędrysiak)* присвячений юридичним аспектам відповідальності Російської Федерації за злочини, скоєні на території України від 2014 р., і демонструє системний підхід до документування

та кваліфікації цих дій. Основний акцент робиться на рішенні Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), який визнав РФ відповідальною за збиття пасажирського літака МН17 та численні порушення Європейської конвенції з прав людини на окупованих територіях. Суд підкреслив системний характер порушень, серед яких окремо виділяються напади на цивільні об'єкти, масові страти військовослужбовців та цивільного населення, катування, використання звалтування як інструменту війни, примусова праця, незаконні затримання та депортації, а також функціонування фільтраційних таборів.

Особливо важливо, що ЄСПЛ встановив юридичний зв'язок між діями Росії та так званими «Донецькою» та «Луганською народними республіками», визнавши їхні сили фактично органами РФ. Це дає підставу для прямої державної відповідальності Москви за дії сепаратистів та підтверджує концепцію контролю і фактичної участі держави в порушеннях прав людини. Рішення зобов'язує Росію звільнити незаконно затриманих осіб і повернути депортованих дітей їхнім батькам, що є прямим юридичним визнанням фактів злочинних дій, хоча питання компенсації залишено на розгляд спеціального Реєстру збитків при Раді Європи.

Рішення слугує правовою базою для України та приватних структур щодо вимог відшкодування збитків, включно з можливою конфіскацією заморожених російських активів за кордоном. Також це уможливує не лише документування фактів злочинів, але і створення передумов для потенційного притягнення Росії до відповідальності на різних міжнародних рівнях (Jędrusiak, 2025).

Висновки. Публікації ЦСС переконливо демонструють системний характер злочинів, вчинених російськими окупантами в Україні у 2014 – 2025 рр. Ці злочини не є випадковими або побічними наслідками війни, а становлять складову частину державної політики, спрямованої на підриг української державності, деморалізацію населення та зміну соціально-демографічної структури окупованих територій.

Аналітика ЦСС поєднує емпіричний аналіз подій із правовою та політичною інтерпретацією, інтегруючи окремі факти у ширший контекст міжнародної відповідальності та трансформації міжнародного порядку. ЦСС надає значну увагу ідеологічному підґрунтю злочинів, демонструючи, що дегуманізація, історичний ревізйонізм і заперечення української державності є не просто риторичними прийомами, а ключовими елементами агресивної політики, які легітимують насильство та створюють умови для масових порушень прав людини.

Водночас аналітика ЦСС відіграє важливу роль у формуванні міжнародної політики відповідальності, сприяючи консолідації позицій Європейського Союзу, Ради Європи, НАТО та інших міжнародних інституцій щодо необхідності притягнення Росії до відповідальності за злочини в Україні. У цьому сенсі ЦСС робить внесок не лише у науковий дискурс, але й у практичну площину міжнародної безпеки та правопорядку.

У підсумку, публікації ЦСС становлять важливий комплекс інформації, який поєднує аналітичну глибину з практичною релевантністю і робить суттєвий внесок у розуміння природи сучасної війни, механізмів міжнародної відповідальності та перспектив відновлення міжнародного правопорядку. Їхнє подальше вивчення та використання у наукових і політичних процесах є важливою передумовою формування справедливого та стійкого миру в Європі.

Фінансування. Стаття публікується в рамках виконання гранту Президента України докторам наук (до 45 років включно) для проведення наукових досліджень і розробок, наданого Національним фондом досліджень України (Розпорядження

Президента України від 27.11.2025 року № 131/2025-рп) на тему: «Війна Росії проти України: геноцидні практики» (реєстраційний номер 2025.02/0022).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Бойчук, А., Ільницька, Н. (2023). Матеріали до історії сучасної російсько-української війни на сторінках «Східноєвропейського історичного вісника» (2016 – 2023). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 13/55*, 26–46. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283084>

Галів, М., Гранд, М., Бойчин, Р. (2024). Початок повномасштабної війни Росії проти України у висвітленні польського інформаційного порталу «Nowa Europa Wschodnia» (лютий-березень 2022 р.). *Актуальні питання гуманітарних наук, 72(1)*, 52–60. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-1-7>

Галів, М., Ільницький, В. (2023). Характер сучасної російсько-української війни (2014 – 2023): вітчизняний історіографічний дискурс. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Історія, 13/55*, 47–73. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283164>

Галів, М., Ільницький, В., Карпенко, О. (2024). Проблематика геноциду Росії щодо українців в українських засобах масової інформації (2022 – 2024). *Новітня доба, 12*, 75–96. DOI: <https://doi.org/10.33402/nd.2024-12-75-96>

Дрогомирецький, Б. (2022). Сучасна гібридно-інформаційна війна: історіографічний вимір. *Актуальні питання гуманітарних наук, 48, т. 1*, 11–17. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-1-2>

Задорожний, Н., Бойчук, А. (2023). Проблематика сучасної російсько-української війни на сторінках «Військово-наукового вісника» (2014–2022). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 13/55*, 108–140. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283181>.

Ільницький, В. (2025). Організаційні, нормативні та концептуальні засади політики пам'яті України щодо сучасної російсько-української війни. *Вісь Європи, 6*, 197–214. DOI: <https://doi.org/10.69550/3041-1467.6.326258>

Ільницький, В., Куцька, О. (2023). Періодизація російсько-української війни (2014 – 2022) в українському науковому дискурсі. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 13/55*, 162–177.

Ільницький, В., Старка, В., Галів, М. (2022). Російська пропаганда як елемент підготовки до збройної агресії проти України. *Український історичний журнал, 5*, 43–55. DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2022.05.043>

Ільницький, В., Тельвак, В., Талалай, Ю. (2024). Сучасна російсько-українська війна на шпальтах «The British Army Review» (2022 – 2024). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, Спецвипуск*, 130–146. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.spec.12>

Ільницький, В., Царик, Р. (2024а). Матеріально-культурні аспекти увічнення пам'яті українських захисників і захисниць під час російсько-української війни (2014

– 2024). *Вісник Черкаського університету. Серія історичні науки*, 2, 105–116. DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5908-2024-2-105-116>

Льницький, В., Царик, Р. (2024b). Пізнавально-інформаційні та виховні заходи щодо ушанування пам'яті учасників і жертв російсько-української війни (2014 – 2024). *Актуальні питання гуманітарних наук*, 81 (2), 4–13. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-2-1>

Льницький, В., Царик, Р. (2025). Формування історико-меморіального нарративу сучасної російсько-української війни. *Українські історичні студії*, 17(59), 213–224. DOI: <https://doi.org/10.24919/3083-6158.17/59.23>

Медвідь, О. В. (2022). Польська преса про початок українсько-російської війни: за матеріалами газети «Wyborcza.pl» (квітень-серпень 2014). *The Russian-Ukrainian war (2014 – 2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 599–603.

Офіцинський, Ю. (2018). Сучасна російсько-українська війна (за матеріалами газети «The New York Times» 2013–2017 років). Ужгород: РІК-У.

Офіцинський, Ю., Гриник, Л. (2023). Війна Росії проти України в дисертаційних дослідженнях українських науковців (2019–2023). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 13/55, 234–263. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283186>

Плохій, С. (2023). Російсько-українська війна: повернення історії. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля.

Якубова, Л. (2023). До свободи кризь вогонь: Україна проти рашизму. Київ : «Кліо». 432 с.

Bilichak, O., Huz, A. (2024). Hybrid war as an tool of foreign policy of the Russian Federation: the Ukrainian dimension (1991 – 2023). *Skhidnoievropejskyi istorychnyi visnyk [East European Historical Bulletin]*, 30, 162–178. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.30.299897>

Chawryło, K. (2025, June, 30). Severing the head of the Hydra. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/point-view/2025-06-30/severing-head-hydra>

Czeszejko-Sochacka, K. (2023). Zbrojna napaść Rosji na Ukrainę a kwestia odpowiedzialności karnej jednostki criminal liability of an individual from the perspective of the russian-ukrainian military conflict. *Roczniki nauk społecznych*, 15 (51), 2, 147–167. DOI: <https://doi.org/10.18290/rns23511.1>

Domańska, M., Wiśniewska, I., Źochowski, P. (2023, October 11). *W imadle ruskiego miru. Okupowane regiony Ukrainy rok po aneksji* [In the grip of the Russian world. Occupied Ukrainian regions one year after annexation]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-10-11/w-imadle-ruskiego-miru-okupowane-regiony-ukrainy-rok-po>

Ilnytskyi, V., Telvak, V. (2024). Ukraine Under the Conditions of the Second Year of Existential War in Analysts' Reflections of the Warsaw Centre for Eastern Studies. *Skhidnoievropejskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*, 31, 218–237. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.31.306344>

Iwański, T. (2017, April 5). *Stabilny kryzys. Gospodarka Ukrainy trzy lata po Majdanie* [Stable crisis: Ukraine's economy three years after Maidan]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2017-04-05/stabilny-kryzys-gospodarka-ukrainy-trzy-lata-po-majdanie>

Jasiecki, K. (2025). Rosyjska agresja na Ukrainę: Nowe stosunki władzy w zglobalizowanym świecie. *Stosunki międzynarodowe*, 53 (2), 7–32. DOI: <https://doi.org/10.35757/STP.2025.53.2.01>

Jędrysiak, M. (2024, June, 26). The European Court of Human Rights: Russia is guilty of violations in occupied Crimea. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-06-26/european-court-human-rights-russia-guilty-violations-occupied-crimea>

Jędrysiak, M. (07.11.2025). *Europejski Trybunał Praw Człowieka: Rosja winna zestrzelenia samolotu MH17...* [Analiza decyzji ETPCz dotyczącej naruszeń praw i IHL przez Rosję]. OSW Analizy. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-07-11/europejski-trybunal-praw-czlowieka-rosja-winna-zestrzelenia-samolotu>

Jędrysiak, M. (2023, December 12). *Osądzić Rosję. Ukraińskie starania na rzecz utworzenia trybunału ds. zbrodni agresji* [Putting Russia on trial: Ukrainian efforts to establish a tribunal for crimes of aggression]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-12-12/osadzić-rosję-ukraińskie-starania-na-rzecz-utworzenia>

Jędrysiak, M. (2025, May 12). *Consent to establishing the Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine*. OSW Analyses. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-05-12/consent-to-establishing-special-tribunal-crime-aggression-against>

Khmilevska, P. (2023). Russia's War Crimes: Justice and Responsibility. *Polityka i Społeczeństwo*, 21(4), 223–235.

Konończuk, W. (2023, February 28). *Imperialny maksymalizm Rosji kontra upór Ukrainy*. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-02-28/imperialny-maksymalizm-rosji-kontra-upor-ukrainy>

Kranz, J. (2022). Russian Crimes in Ukraine: Between Guilt and Responsibility. *Polish Yearbook of International Law*, XLII, 33–53.

Kravets, N., Barvinenko, V. (2024). Civil society of Ukraine during the years of the Russo-Ukrainian war: challenges, value orientations (2014 – 2024). *Skhidnoievropejskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*, 30, 200–210. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.30.299905>

Marszewski, M., Olszański, T. A. (2021, April 20). *Przystosować się, by przetrwać: Tatarzy Krymscy siedem lat po aneksji Krymu*. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-04-20/przystosowac-sie-przetrwac-tatarzy-krymscy-siedem-lat-po>

Masnenko, V., Telvak, Vitalii, Yanyshyn, B., Telvak, Viktoria. (2021). Identity transformation of the Ukrainian Donbas: from the “wild field” to Russian occupation. *Analele Universității din Craiova. Istorie*, XXVI, 2 (40), 101–114.

Matuszak, S., Iwański, T., Popławski, K., Wilk, A. (2023, September 7). *Drugi front. Stan i perspektywy gospodarki Ukrainy po półtora roku wojny* [Second front: State and perspectives of Ukraine's economy after one and a half years of war] (Raport OSW). <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/raport-osw/2023-09-07/drugi-front>

Bartosiewicz, M., Chawryło, K., Domańska, M., Menkiszak, M., Rodkiewicz, W., Rudnik, F., Wilk, A., Wiśniewska, I., Żochowski, P. (2024). *Rosja po dwóch latach pełnoskalowej wojny. Krucha stabilność i narastająca agresywność*. https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/Raport-OSW_Rosja%20po%20dw%C3%B3ch%20latach%20pe%C5%82noskalowej%20wojny_net.pdf

Nieczypor, K. (2019, November 27). *Ciała obce. Samozwancze republiki na wschodzie Ukrainy*. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2019-11-27/ciala-obce-samozwancze-republiki-na-wschodzie-ukrainy>

- Parafianowicz, Z.** (2022). *Śniadanie pachnie trupem. Ukraina na wojnie*. Poland: Mando, 2022. 304 s.
- Piechal, T.** (2015, June 17). *Republiki wojenne w Donbasie rok po wybuchu konfliktu*. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2015-06-17/republiki-wojenne-w-donbasie-rok-po-wybuchu-konfliktu>
- Pokotylo, O., Nashyvochnikov, O.** (2021). Sources of the Russian-Ukrainian Armed Conflict. *Skhidnoevropeyskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*, 18, 210–218. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.18.226536>
- Rodkiewicz, W., Iwański, T.** (2023, November 16). *Długa wojna. Ukraina i Rosja po niepowodzeniu kontrofensywy*. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-11-16/dluga-wojna-ukraina-i-rosja-po-niepowodzeniu-ukrainskiej>
- Telvak, V., & Ilnytskyi, V.** (2023). A Year of Existential War in Analytical Reflections of the Warsaw Centre for Eastern Studies. *Skhidnoevropeyskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*, 27, 249–258. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.27.281552>
- Topa, I.** (2024). Badanie i ściganie zbrodni międzynarodowych popełnionych w związku z rosyjską agresją przeciwko Ukrainie: perspektywa polskiego zaangażowania. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Iuridica*, 106, 211–222.
- Wilk, A., Domańska, M.** (2022, February, 24). Russia attacks Ukraine. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-02-24/russia-attacks-ukraine>
- Wilk, A.** (2018, November 28). *Rosyjski atak na ukraińskie jednostki na Morzu Czarnym – aspekty wojskowe*. OSW Analizy. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje?text=Rosyjski+atak+na+ukrai%C5%84skie+jednostki+na+Morzu+Czarnym>
- Wilk, A.** (2022, August 24). *Obrona totalna. Pół roku rosyjskiej agresji przeciwko Ukrainie*. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-08-24/obrona-totalna-pol-roku-rosyjskiej-agresji-przeciwko-ukrainie>
- Żochowski, P., Nieczypor, K.** (2022, June 28). *Pelzająca aneksja: Rosyjskie plany rozbioru Ukrainy*. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-06-28/pelzajaca-aneksja-rosyjskie-plan-y-rozbioru-ukrainy>
- Żochowski, P.** (2022, April 15). *Terror, pacyfikacja, okupacja. Działania Rosji na zajętych terytoriach Ukrainy*. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-04-15/terror-pacyfikacja-okupacja-dzialania-rosji-na-zajetych>

REFERENCES

- Boichuk, A., & Ilnytska, N.** (2023). Materiały do historii suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny na storinkakh «Skhidnoevropeiskoho istorychnoho visnyka» (2016 – 2023) [Materials on the history of the modern Russian-Ukrainian war on the pages of the «Eastern European Historical Bulletin» (2016–2023)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii*, 13/55, 26–46. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283084>
- Haliv, M., Grand, M., & Boychyn, R.** (2024). Pochatok povnomasshtabnoi viiny Rosii proty Ukrainy u vysvitleni polskoho informatsiinoho portalu «Nowa Europa Wschodnia» (liutyi-berezen 2022 r.) [The beginning of a full-scale war of Russia against Ukraine according to the Polish information portal “Nowa Europa Wschodnia” (February – March 2022)]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues in the humanities*, 72(1). 52–60. DOI: 10.24919/2308-4863/72-1-7 [in Ukrainian].
- Haliv, M., & Ilnytskyi, V.** (2023). Kharakter suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny (2014 – 2023): vitchyzniani istoriohrafichnyi dyskurs [The Nature of the Modern

Russian-Ukrainian War (2014 – 2023): Domestic Historiographical Discourse]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii: Istorii, 13/55*, 47–73. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283164> [in Ukrainian].

Haliv, M., Ilnytskyi, V., & Karpenko, O. (2024). Problematyka henotsydu Rosii shchodo ukrainsiv v ukrainskykh zasobakh masovoi informatsii (2022 – 2024) [The issue of the genocide of Russia against Ukrainians in the Ukrainian mass media (2022 – 2024)]. *Novitnia doba, 12*, 75–96. DOI: <https://doi.org/10.33402/nd.2024-12-75-96> [in Ukrainian].

Drohomyrets'kyi, B. (2022). Suchasna hibrydno-informatsiina viina: istoriohrafichnyi vymir [Modern Hybrid-Information War: Historiographical Dimension]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk, 48(1)*, 11–17. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-1-2> [in Ukrainian].

Zadorozhnyi, N., & Boichuk, A. (2023). Problematyka suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny na storinkakh «Viiskovo-naukovoho visnyka» (2014 – 2022) [Issues of the modern Russian-Ukrainian war on the pages of the «Military-Scientific Bulletin» (2014 – 2022)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii, 13/55*, 108–140. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283181> [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V. (2025). Orhanizatsiini, normatyvni ta kontseptualni zasady polityky pam'iaty ukraïny shchodo suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny [Organizational, normative and conceptual principles of Ukraine's memory policy regarding the modern Russian-Ukrainian war]. *Axis Europae, 6*, 197–214. DOI: <https://doi.org/10.69550/3041-1467.6.326258> [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Kutska, O. (2023). Periodyzatsiia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014 – 2022) v ukrainskomu naukovomu dyskursi [Periodization of the Russian-Ukrainian war (2014 – 2022) in Ukrainian scientific discourse]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii, 13/55*, 162–177. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., Starka, V., & Haliv, M. (2022). Rosiiska propaganda yak element pidhotovky do zbroinoi agresii proty Ukrainy [Russian propaganda as an element of preparation for armed aggression against Ukraine]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal, 5*, 43–55. DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2022.05.043> [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., Telvak, V., & Talalai, Yu. (2024). Suchasna rosiisko-ukrainska viina na shpaltakh «The British Army Review» (2022 – 2024) [The Modern Russian-Ukrainian War in the Columns of “The British Army Review” (2022 – 2024)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii, Spetsvypusk, 130–146*. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.spec.12> [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Tsaryk, R. (2025). Formuvannia istoryko-memorialnoho naratyvu suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny [Formation of the historical and memorial narrative of the modern Russian-Ukrainian war]. *Ukrainski istorychni studii, 17(59)*, 212–223. DOI: <https://doi.org/10.24919/3083-6158.17/59.23> [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Tsaryk, R. (2024a). Materialno-kulturni aspekty uvichnennia pam'iaty ukrainskykh zakhysnykiv i zakhysnyts pid chas rosiisko-ukrainskoi viiny (2014 – 2024) [Material-cultural aspects of commemorating the memory of the Ukrainian defenders during the russo-ukrainian war (2014 – 2024)]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Serii istorychni nauky, 2*, 105–116. DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5908-2024-2-105-116>

Ilnytskyi, V., & Tsaryk, R. (2024b). Piznavalno-informatsiini ta vykhovni zakhody shchodo ushanuvannia pamiaty uchastykiv i zhertv rosiisko-ukrainskoi viiny (2014 – 2024) [Cognitive, informational and educational measures to honor the memory of participants and victims of the Russian-Ukrainian war (2014 – 2024)]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 81 (2), 4–13. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-2-1>

Medvid, O. V. (2022). Polska presa pro pochatok ukrainsko-rosiiskoi viiny: za materialamy hazety «Wyborcza.pl» (kviten-serpen 2014) [Polish press about the beginning of the Ukrainian-Russian war: based on materials from the newspaper «Wyborcza.pl» (April-August 2014)]. *The Russian-Ukrainian war (2014 – 2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 599–603. [in Ukrainian]

Ofitsynskyi, Yu. (2018). *Suchasna rosiisko-ukrainska viina (za materialamy hazety «The New York Times» 2013 – 2017 rokiv)* [Modern Russian-Ukrainian war (based on materials from the newspaper «The New York Times» 2013 – 2017)]. Uzhhorod: RIK-U. [in Ukrainian]

Ofitsynskyi, Yu., & Hrynyk, L. (2023). Viina Rosii proty Ukrainy v dysertatsiynykh doslidzhenniakh ukrainskykh naukovtsiv (2019 – 2023) [Russia’s War Against Ukraine in Dissertation Research of Ukrainian Scientists (2019 – 2023)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii*, 13/55, 234–263. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283186> [in Ukrainian]

Plokhii, S. (2023). *Rosiisko-ukrainska viina: povnennia istorii* [The Russian-Ukrainian War: The Return of History]. Kharkiv : Klub Simeinoho Dozwillia. [in Ukrainian]

Yakubova, L. (2023). *Do svobody kriz vohon: Ukraina proty rashyzmu* [To Freedom Through Fire: Ukraine Against Racism]. Kyiv : «Klio». 432 s. [in Ukrainian]

Bilichak, O., & Huz, A. (2024). Hybrid war as an tool of foreign policy of the Russian Federation: the Ukrainian dimension (1991 – 2023). *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk [East European Historical Bulletin]*, 30, 162–178. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.30.299897> [in English]

Chawryło, K. (2025, June, 30). Severing the head of the Hydra. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/point-view/2025-06-30/severing-head-hydra> [in English]

Czeszejko-Sochacka, K. (2023). Zbrojna napaść Rosji na Ukrainę a kwestia odpowiedzialności karnej jednostki criminal liability of an individual from the perspective of the russian-ukrainian military conflict [Criminal Liability of an Individual From the Perspective of the Russian-Ukrainian Military Conflict]. *Roczniki nauk społecznych*, 15 (51), 2, 147–167. DOI: <https://doi.org/10.18290/rns23511.1> [in Polish]

Domańska, M., Wiśniewska, I., & Żochowski, P. (2023, October 11). *W imadle ruskiego miru. Okupowane regiony Ukrainy rok po aneksji* [In the grip of the Russian world. Occupied Ukrainian regions one year after annexation]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-10-11/w-imadle-ruskiego-miru-okupowane-regiony-ukrainy-rok-po> [in Polish]

Ilnytskyi, V., & Telvak, V. (2024). Ukraine Under the Conditions of the Second Year of Existential War in Analysts’ Reflections of the Warsaw Centre for Eastern Studies. *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi Visnyk – East European Historical Bulletin*, 31, 218–237. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.31.306344> [in English]

Iwański, T. (2017, April 5). *Stabilny kryzys. Gospodarka Ukrainy trzy lata po Majdanie* [Stable crisis: Ukraine’s economy three years after Maidan]. OSW Komentarze.

<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2017-04-05/stabilny-kryzys-gospodarka-ukrainy-trzy-lata-po-majdanie> [in Polish]

Jasiecki, K. (2025). Rosyjska agresja na Ukrainę: Nowe stosunki władzy w zglobalizowanym świecie. *Stosunki międzynarodowe*, 53 (2), 7–32. DOI: <https://doi.org/10.35757/STP.2025.53.2.01> [in Polish]

Jędrysiak, M. (2024, June, 26). The European Court of Human Rights: Russia is guilty of violations in occupied Crimea. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-06-26/european-court-human-rights-russia-guilty-violations-occupied-crimea> [in English]

Jędrysiak, M. (07.11.2025). *Europejski Trybunał Praw Człowieka: Rosja winna zestrzelenia samolotu MH17...* [Analiza decyzji ETPCz dotyczącej naruszeń praw i IHL przez Rosję]. OSW Analizy. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-07-11/europejski-trybunal-praw-czlowieka-rosja-winna-zestrzelenia-samolotu> [in Polish]

Jędrysiak, M. (2023, December 12). *Osądzić Rosję. Ukraińskie starania na rzecz utworzenia trybunału ds. zbrodni agresji* [Putting Russia on trial: Ukrainian efforts to establish a tribunal for crimes of aggression]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-12-12/osadzić-rosję-ukraińskie-starania-na-rzecz-utworzenia> [in Polish]

Jędrysiak, M. (2025, May 12). *Consent to establishing the Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine*. OSW Analyses. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-05-12/consent-to-establishing-special-tribunal-crime-aggression-against> [in English]

Khmilewska, P. (2023). Russia's War Crimes: Justice and Responsibility. *Polityka i Społeczeństwo*, 21(4), 223–235. [in English]

Konończuk, W. (2023, February 28). *Imperialny maksymalizm Rosji kontra upór Ukrainy* [Russia's imperial maximalism vs Ukraine's defiance]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-02-28/imperialny-maksymalizm-rosji-kontra-upor-ukrainy> [in Polish]

Kranz, J. (2022). Russian Crimes in Ukraine: Between Guilt and Responsibility. *Polish Yearbook of International Law*, XLII, 33–53. [in English]

Kravets, N., & Barvinenko, V. (2024). Civil society of Ukraine during the years of the Russo-Ukrainian war: challenges, value orientations (2014 – 2024). *Skhidnoievropejskyi istorychnyi visnyk [East European Historical Bulletin]*, 30, 200–210. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.30.299905> [in English]

Marszewski, M., & Olszański, T. A. (2021, April 20). *Przystosować się, by przetrwać: Tatarzy Krymscy siedem lat po aneksji Krymu* [Adapt to survive: Crimean Tatars seven years after the annexation]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-04-20/przystosowac-sie-przetrwac-tatarzy-krymscy-siedem-lat-po> [in Polish]

Masnenko, V., Telvak, Vitalii, Yanyshyn, B., & Telvak, Viktoria. (2021). Identity transformation of the Ukrainian Donbas: from the “wild field” to Russian occupation. *Analele Universității din Craiova. Istorie*, XXVI, 2 (40), 101–114. [in English]

Matuszak, S., Iwański, T., Popławski, K., & Wilk, A. (2023, September 7). *Drugi front. Stan i perspektywy gospodarki Ukrainy po półtora roku wojny* [Second front: State and perspectives of Ukraine's economy after one and a half years of war] (Raport OSW). <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/raport-osw/2023-09-07/drugi-front> [in Polish]

Bartosiewicz, M., Chawryło, K., Domańska, M., Menkiszak, M., Rodkiewicz, W., Rudnik, F., Wilk, A., Wiśniewska, I., & Żochowski, P. (2024). *Rosja po dwóch latach pełnoskalowej wojny. Krucha stabilność i narastająca agresywność* [Russia after two years of full-scale war. Fragile stability and growing aggressiveness.]. https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/Raport-OSW_Rosja%20po%20dw%C3%B3ch%20latach%20pe%C5%82noskalowej%20wojny_net.pdf [in Polish]

Nieczypor, K. (2019, November 27). *Ciała obce. Samozwańcze republiki na wschodzie Ukrainy* [Foreign bodies: Self-proclaimed republics in eastern Ukraine]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2019-11-27/ciala-obce-samozwancze-republiki-na-wschodzie-ukrainy> [in Polish]

Parafianowicz, Z. (2022). *Śniadanie pachnie trupem. Ukraina na wojnie* [Breakfast smells like a corpse. Ukraine is at war.]. Poland: Mando, 2022. 304 s. [in Polish]

Piechal, T. (2015, June 17). *Republiki wojenne w Donbasie rok po wybuchu konfliktu* [War republics in Donbas one year after the outbreak of conflict]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2015-06-17/republiki-wojenne-w-donbasie-rok-po-wybuchu-konfliktu> [in Polish]

Pokotylo, O., & Nashyvochnikov, O. (2021). Sources of the Russian-Ukrainian Armed Conflict. *Skhidnoievropejskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*, 18, 210–218. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.18.226536> [in English]

Rodkiewicz, W., & Iwański, T. (2023, November 16). *Długa wojna. Ukraina i Rosja po niepowodzeniu kontrofensywy* [Long war: Ukraine and Russia after the failed counteroffensive]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-11-16/dluga-wojna-ukraina-i-rosja-po-niepowodzeniu-ukrainskiej> [in Polish]

Telvak, V., & Ilnytskyi, V. (2023). A Year of Existential War in Analytical Reflections of the Warsaw Centre for Eastern Studies. *Skhidnoievropejskyi istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 27, 249–258. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.27.281552> [in English].

Topa, I. (2024). Badanie i ściganie zbrodni międzynarodowych popełnionych w związku z rosyjską agresją przeciwko Ukrainie: perspektywa polskiego zaangażowania [Investigating and Prosecuting International Crimes Committed in Connection with Russian Aggression Against Ukraine: A Perspective on Polish Involvement]. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Iuridica*, 106, 211–222. [in Polish]

Wilk, A., & Domańska, M. (2022, February, 24). Russia attacks Ukraine. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-02-24/russia-attacks-ukraine> [in English]

Wilk, A. (2018, November 28). *Rosyjski atak na ukraińskie jednostki na Morzu Czarnym – aspekty wojskowe* [Russian attack on Ukrainian units in the Black Sea – military aspects]. OSW Analizy. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje?text=Rosyjski+atak+na+ukrai%C5%84skie+jednostki+na+Morzu+Czarnym> [in Polish]

Wilk, A. (2022, August 24). *Obrona totalna. Pół roku rosyjskiej agresji przeciwko Ukrainie* [Total defence: Half a year of Russian aggression against Ukraine]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-08-24/obrona-totalna-pol-roku-rosyjskiej-agresji-przeciwko-ukrainie> [in Polish]

Żochowski, P., & Nieczypor, K. (2022, June 28). *Pełzająca aneksja: Rosyjskie plany rozbioru Ukrainy* [Creeping annexation: Russian plans for partitioning Ukraine]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-06-28/pelzajaca-aneksja-rosyjskie-plan-y-rozbioru-ukrainy> [in Polish]

Żochowski, P. (2022, April 15). *Terror, pacyfikacja, okupacja. Działania Rosji na zajętych terytoriach Ukrainy* [Terror, pacification, occupation: Russian actions in occupied Ukrainian territories]. OSW Komentarze. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-04-15/terror-pacyfikacja-okupacja-dzialania-rosji-na-zajetych> [in Polish]

*Стаття надійшла до редакції 12 грудня 2025 р.
Стаття рекомендована до публікації 19.03.2026.
Стаття опублікована 30.04.2026.*